

Roodwitte celspin (*Dysdera crocata*)

Teddy M. Dolstra

Op 19 april 2020 trof de auteur een opvallende hem onbekende spin aan onder een bloempot op zijn erf in Nijeholtwolde. Er werden enige foto's gemaakt aan de hand waarvan het dier naderhand is gedetermineerd als de Roodwitte celspin, een van oorsprong Zuid-Europese soort.

Figuur 1. Roodwitte celspin, Nijeholtwolde 19 april 2020 (foto Teddy Dolstra).

Herkenning en leefwijze

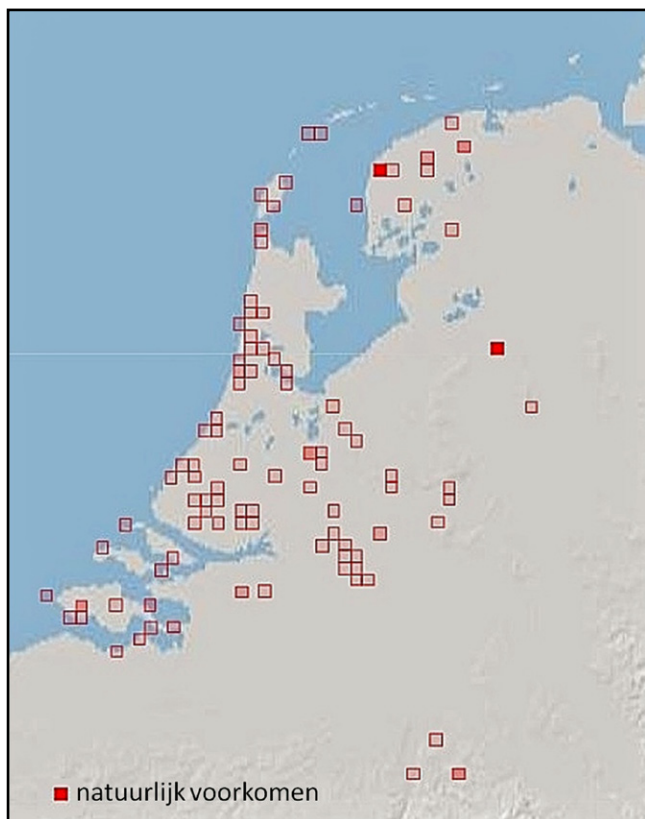
De Roodwitte celspin is een spinachtige uit de familie der celspinnen (*Dysderidae*). De vrouwtjes halen een lengte van ongeveer 11 - 15 mm, de mannetjes worden maar half zo groot. De pootspanwijdte van vrouwtjes is maximaal 2 cm, die van mannetjes 1 cm. De kop heeft zes enkelvoudige ogen waarmee de spin vanwege de nachtactieve levenswijze zeer slecht kan zien. Het kopborststuk is bruin tot roodachtig, het achterlijf is wit tot witgeel. Het lichaam heeft relatief korte poten, waardoor de spin niet hard kan lopen. Hier heeft het dier niet al te veel hinder van want de favoriete prooi, de pissebed, is ook een langzame loper. De kaken en de giftanden zijn tamelijk groot, bij het vrouwtje tot wel 0,5 cm. De kaken zijn enorm krachtig, zodat ze met gemak door het pantser van een pissebed kunnen snijden. De Roodwitte celspin staat bekend als vrij agressief en valt snel aan bij verstoring. Er wordt een dreighouding aangenomen die bestaat uit het opensperren van de sterke kaken en het opheffen van het kopborststuk. Mensen die gebeten worden door deze spin (wat gezien het

gedrag niet ongewoon is) krijgen twee gele blaasjes die uiteindelijk openbarsten. Het is een pijnlijke beet en men kan er in het uiterste geval duizelig of misselijk van worden.

Behalve als het om adulte vrouwtjes gaat, is de Roodwitte celspin in Nederland met slechts een andere celspin te verwarren, namelijk de Boscelspin. Kleine dieren die worden aangetroffen, moeten dus geslachtelijk worden gedetermineerd om zeker te zijn van de soort.

Herkomst en verspreiding

De soort komt vrijwel overal ter wereld voor, behalve in zeer koude gebieden zoals Alaska, het noorden van Scandinavië, Noord-Rusland en Antarctica. Spinnendeskundigen vermoeden dat de spin van oorsprong uit Zuid-Europa of Noord-Afrika afkomstig is. Van hieruit heeft de soort via vrachtvervoer met schepen de hele wereld veroverd. De Roodwitte celspin leeft vrijwel uitsluitend van pissebedden en is

Figuur 2. Verspreiding Roodwitte celspin in Nederland tot 21 april 2020 (bron: waarneming.nl).

dan ook overal te vinden waar deze prooi leeft. De spin houdt zich overdag schuil onder stenen, composterend materiaal en rottend hout.

Waarneming.nl

Gegevens in waarneming.nl (figuur 2) laten zien dat de soort voor het eerst in Fryslân is gevonden in 2007 aan de zuidkant van Leeuwarden. In Nederland is de soort voor het eerst aangetroffen in 1979, maar de oudste waarnemingen die worden weergegeven in waarneming.nl dateren van 2005. Beide waarnemingen uit dit jaar zijn gedaan in Zeeland. Sindsdien zijn er tot 21 april 2020 in waarneming.nl 93 individuen verspreid over 64 uurhokken (5x5 kilometer) gedocumenteerd, waarvan acht in Fryslân. Kijken we naar het landelijk beeld, dan valt op dat de soort vooral in de westelijke helft van het land en het rivierengebied is aangetroffen, met name opvallend vaak op plaatsen waar (vlakbij) de nodige activiteiten van containeroverslag en dergelijke plaatsvinden. Voor Fryslân is dat beeld niet anders, aangezien de stippen onder andere staan bij Harlingen, Sneek, Leeuwarden en Dokkum, alle plaatsen met containeroverslag.

Telmee.nl / NDFF

De gegevens die in de NDFF via telmee.nl (figuur 3) te zien zijn, tonen dat de Roodwitte celspin tot 21 april 2020 in 22 uurhokken gedocumenteerd is, waarvan drie uurhokken in Fryslân. Twee uurhokken liggen aan de zuidkant van Leeuwarden en recent dus ook de vondst van de soort in Nijeholtwolde. Landelijk is hier ook te zien dat de meeste waarnemingen gedaan zijn in

het westelijke deel van het land en het rivierengebied. De oudste vondst via dit portaal gedocumenteerd stamt uit 2007 in de regio Nijmegen. Kijken we naar de oudste gedocumenteerde waarnemingen in Fryslân, zoals deze in de NDFF staan, dan zijn deze afkomstig uit 2019, dus 12 jaar later dan de eerste gedocumenteerde waarneming, zoals deze in waarneming.nl te vinden is.

De Roodwitte celspin is geen beschermde soort. Toch is het ergens zorgelijk om te zien dat de soort in de NDFF niet is/wordt gevalideerd. Daarnaast is er ook geen koppeling waar te nemen voor deze soort tussen waarneming.nl en de NDFF. Dit is overigens aan de gegevens van vele soorten planten en dieren, beschermd en niet beschermd, ook terug te zien. Het is mooi dat er verschillende invoerportalen zijn, ieder met zijn voors en tegens, maar onder de streep is het vooral belangrijk dat de gegevens gebundeld worden om tot een actueel totaal verspreidingsbeeld van de soorten te komen.

De waarnemingen in Nijeholtwolde

En dan wordt op 19 april 2020 'plots' een exemplaar van de Roodwitte celspin in Nijeholtwolde aangetroffen. Dit dier, gezien het formaat duidelijk een vrouwtje, zat onder een grote bloempot waar het kon jagen op pissebedden. Kijken we naar het verspreidingsbeeld van de soort, dan zien we dat het een compleet nieuwe locatie betreft, relatief ver ook van de andere locaties, waar de soort ooit is aangetroffen. Grote vraag is dan ook: "Hoe komt dit dier hier?". De kans is groot dat de spin op deze locatie is terechtgekomen met aangevoerde (bouw-)materialen. Waarschijnlijk is de verspreiding en daarmee de dichtheid van de soort in Nederland zwaar onderbelicht. Dit is ook niet zo heel vreemd aangezien er erg weinig actieve waarnemers van spinnen in den lande zijn. Het zijn

Figuur 3. Verspreiding Roodwitte celspin in Nederland (bron: Telmee.nl / NDFF).

Figuur 4. Nest met Roodwitte celspin, Nijeholtwolde 22 mei 2020 (foto Teddy Dolstra).

daarmee dus ook vooral waarnemerseffecten die je vaak op verspreidingskaarten ziet.

Op 22 mei 2020 kon de auteur de aanwezigheid van de Roodwitte celspin nog herbevestigen. Dit keer werd er niet één enkel dier aangetroffen, maar werden er

sowieso vier adulte vrouwtjes, minimaal vier subadulte vrouwtjes en/of mannetjes en minimaal twaalf nesten van de Roodwitte celspin aangetroffen. Het mag door deze vondst duidelijk zijn, dat de soort al veel langer in Nijeholtwolde aanwezig is, dan aanvankelijk werd aangenomen.

Websites

www.telmee.nl
www.waarneming.nl
www.wikipedia.nl

*Teddy M. Dolstra
 Weerdijk 13
 8488 GN Nijeholtwolde
 tdolstra@xs4all.nl*